

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

**Кафедра публічного адміністрування
у сфері цивільного захисту**

І.М. ЛОПАТЧЕНКО

***СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА АДМІНІСТРУВАННЯ***

Конспект лекцій

Харків – 2023

Друкується за рішенням
Вченої ради ННВЦ НУЦЗ України

Лопатченко І.М.

Система публічного управління та адміністрування: конспект лекцій /
І.М. Лопатченко. Харків:, 2023. 31 с.

Конспект лекцій підготовлено та виконано в повній відповідності до програми навчальної дисципліни "Система публічного управління та адміністрування", який вивчається здобувачами вищої освіти за 2 магістерським рівнем денної та заочної форм навчання за освітньо-професійними програмами "Публічне управління та адміністрування", "Публічне управління та адміністрування у сфері цивільної безпеки».

© *І.М. Лопатченко, 2023*

© *НУЦЗУ, 2023*

ВСТУП

Навчальна дисципліна "Система публічного управління та адміністрування" належить до нормативних дисциплін у системі підготовки магістрів за освітньо-професійними програмами "Публічне управління та адміністрування", "Публічне управління та адміністрування у сфері цивільної безпеки".

Мета: формування у здобувачів системи спеціальних знань про функціонування органів державного управління та органів місцевого самоврядування, а також їх вплив на суспільні процеси.

Завдання:

- одержати знання з теорії державної влади та специфіки її впливу на розвиток національної економіки;
- навчитися визначати основні напрями розвитку національної економіки та визначати роль держави у цьому процесі;
- здобути навички стосовно вдосконалення державного регулювання суспільних процесів тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні знати:

- теоретичні засади публічного управління;
- специфіку ринкових механізмів і механізмів державного управління;
- порядок розподілу повноважень між органами державного управління та органами місцевого самоврядування;
- особливості державного регулювання суспільних процесів;
- передовий світовий та вітчизняний досвід державного регулювання суспільних процесів;

вміти:

- обрати органи державної влади, спроможні вирішити нагальні проблеми;
 - оптимально поєднати вплив ринкових механізмів і механізмів державного управління;
 - здійснити аналіз організації роботи в органах державної влади;
 - обирати механізми державного управління, застосування яких здатне забезпечити максимальний результат в економічній та соціальній сфері;
 - оцінювати результати державного регулювання суспільних процесів;
- володіти навичками:**
- швидкого та професійного реагування на суспільні зміни (передусім, на надзвичайні ситуації);
 - прийняття управлінських рішень.
 - підготовки рекомендацій за результатами наукового дослідження для подальшого їх впровадження.

1.1. Управління: сутність, види, елементи, етапи

Форми впливу:

- *управління* – безпосередній вплив;
- *регулювання* – переважно опосередкований вплив.

	<p><i>Управління – реалізація сукупності вимог усієї системи об'єктивних законів і закономірностей у їх взаємозв'язку та взаємоузгодженні, забезпечення на цій основі науково обґрунтованого впливу на керований об'єкт з метою його упорядкування, збереження цілісності та якісної специфіки, ефективного функціонування та розвитку.</i></p>	
---	---	---

Види управління:

- самоменеджмент;
- міжособове;
- корпоративне;
- державне.

Елементи управління:

- *закони* – відображення найбільш суттєві, необхідні, сталі та повторювані зв'язки явищ і процесів;
- *складові* – необхідне забезпечення управлінської діяльності;
- *рівні* – масштаб управлінського впливу;
- *суб'єкти* (ініціатори) – рушійна сила, що усвідомлено запускає в дію механізми управління;
- *об'єкти* – суб'єкти, результати, процеси та/або явища, на які поширюється управлінський вплив;
- *принципи* – керівні правила, яких слід дотримуватись в управлінській діяльності;
- *цілі* – програмовані майбутні результати управлінського впливу;
- *функції* – відносно відокремлені сфери управлінської діяльності;
- *методи* – інструментарій, способи й технології досягнення поставленої мети;
- *засоби* – сукупність видів і джерел ресурсів, застосовуваних для досягнення цілі.
- *етапи* – послідовність управлінської діяльності.

Складові управління:

- мотиваційний блок;

- ресурсне забезпечення;
- правове забезпечення;
- методичне забезпечення;
- організаційне забезпечення.

Рівні управління:

- глобальний;
- макро;
- мезо;
- мікро.

Суб'єкти управління:

- міжнародні та наднаціональні організації;
- органи державного управління;
- органи місцевого самоврядування;
- бізнес-структури;
- населення;
- громадські організації та інші.

Об'єкти управління:

- економічні суб'єкти та їхні взаємозв'язки;
- результати, процеси, явища.

Принципи управління:

- відкритість;
- відповідальність;
- дисципліна;
- дотримання спільних інтересів;
- законність;
- ієрархічність;
- науковість;
- об'єктивність;
- професіоналізм;
- своєчасність.

Склад функцій управління:

- прогнозування;
- *планування*;
- *організація*;
- координація;
- регулювання;
- облік;
- аналіз;
- *мотивація*;
- *контроль*.

Методи управління (регулювання):

1) За способом впливу:

- адміністративні;
- економічні;
- нормативно-правові;

- організаційні;
- соціально-психологічні.

2) За формами впливу:

- *прямі* (безпосередньо впливають на об'єкти управління);
- *непрямі* (створюють сприятливі умови для економічних суб'єктів, характеризуються опосередкованим впливом на структурні зрушення).

Адміністративні методи базуються на владі, дисципліні, відповідальності і реалізуються через ієрархію управління за допомогою виконання посадових інструкцій, обов'язків і розпоряджень.

Адміністративні форми управління:

- *організаційна* (регламентування, нормування, інструктування);
- *розпорядча* (винесення постанов, підготовка наказів, розпоряджень, вказівок, резолюцій);
- *обмежувальна* (реєстрація, ліцензування, квотування, накладання санкцій, стандартизація, введення адміністративних заходів, встановлення лімітів, граничних і фіксованих цін, бар'єри для злиття й поглинання, організаційно-політична підтримка інтересів експортерів на ринках інших країн, антимонопольні заходи і т.д.);
- *дисциплінарна* (контроль, нагляд, покарання, експертиза).

Економічні методи передбачають різноманітне заохочення економічних суб'єктів до розвитку виробництва, зростання національного багатства і підвищення рівня та якості життя населення.

Економічні форми регуляторного впливу:

- *монетарна* (грошова емісія, норма обов'язкових резервів, валютні інтервенції, операції на відкритому ринку, облікова ставка НБУ);
- *фіскальна* (перелік і ставки загальнодержавним і місцевих податків та зборів, операції з державними цінними паперами);
- *соціально-економічна* (встановлення рівня прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати, розміру і частки бюджетних видатків);
- *організаційна* (надання в оренду об'єктів державного нежитлового фонду й іншого майна, розміщення на конкурсній основі бюджетних коштів для фінансування інвестиційних проектів, приватизація та роздержавлення);
- *стимулююча* (цільові субсидії, надбавки, дотації, позики, державні замовлення, державні закупівлі, пільги в оподаткуванні і кредитуванні, здійснення політики прискореної амортизації, регулювання цін, встановлення різних імпорتنих та експортних тарифів тощо).

Нормативно-правові методи базуються на розробці та виданні юридичних норм, які упорядковують відносини між громадянами і органами державної влади, найманими працівниками і роботодавцями тощо.

Форми управлінської діяльності різного рівня:

- *найвищий* (загальнонаціональний) – Конституція, Кодекси України, Закони України, Укази Президента України, постанови та рішення Верховної Ради України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України;
- *центральний* – відомчі підзаконні правові нормативні акти;

– *територіальний* – розпорядження, що видаються місцевими органами державного управління та органами місцевого самоврядування;

– *локальний* – нормативні акти (регламенти, положення тощо), які упорядковують внутрішню організаційну діяльність конкретного органу управління.

Організаційні методи узгоджують інтереси та ресурси окремих економічних суб'єктів у процесі їх взаємодії.

Організаційні форми регуляторного впливу:

– визначення процедури участі в тих чи інших заходах (наприклад, у процесі приватизації, державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності);

– сприяння укладанню угод;

– надання необхідних консультацій та інформації;

– надання допомоги при створенні інфраструктури бізнесу;

– розробки стратегій, програм, прогнозів і планів розвитку держави (регіону, галузі);

– визначення умов і порядку природокористування;

– координації зусиль та ресурсів.

Соціально-психологічні методи передбачають формування почуттів гідності, патріотизму та суспільної значущості, підвищення трудової й політичної активності, прагнення забезпечити власний добробут і добробут членів своєї сім'ї.

Соціально-психологічні форми регуляторного впливу:

– *соціальні* – формування особистості та гармонійний її розвиток (*спонукання, роз'яснення, примушення, нав'ювання, соціальне конструювання*);

– *психологічні* – регулювання відносин між людьми (*гуманізації праці, комплектування малих груп, психологічне тестування під час добору кадрів*);

– *політичні* – залучення дієздатного населення до політичного життя (*пропаганда, політична агітація*);

– *морально-етичні* – формування системи ціннісних орієнтирів, створення умов для здійснення управлінської діяльності з додержанням встановлених моральних норм (*моральне стимулювання, стягнення, етичне виховання, переконання*).

Основні етапи управління:

1) Чітка ідентифікація потенційних проблем і визначення відповідних дій.

2) Визначення чітких і реальних цілей та необхідних цінностей.

3) Формулювання обмежень та критеріїв, які мають бути враховані при доборі можливих рішень.

4) Визначення всіх альтернатив, що відповідають поставленим вимогам.

5) Всебічна незалежна оцінка кожного варіанта рішення.

6) Остаточний вибір найкращої альтернативи.

7) Доведення ключових аспектів програми кожному працівникові, їх професійне переконання з наданням позитивних доводів щодо потреби змін.

8) Формування завдань і чіткий їх розподіл між працівниками, встановлення меж і рівня відповідальності за виконані завдання й отримані результати.

9) Мотивація працівників до належного виконання завдань, підтримка належного морально-психологічного клімату, урегулювання конфліктів.

- 10) Реалізація обраного рішення.
- 11) Контроль змін та діяльності окремих виконавців.
- 12) Аналіз структурних зрушень.
- 13) Коригування програми та діяльності виконавців.

1.2. Специфіка механізмів регуляторного впливу

	<p><i>Механізми управління – штучно створена система, яка відповідно до базових принципів і функцій управління, за допомогою доступних методів і засобів здійснює регуляторний вплив, завдяки чому забезпечує розвиток цієї системи й розв’язання протиріч, що виникають між учасниками цього процесу.</i></p>	
---	---	---

Потреби → Інтереси → Цілі → Рішення → Дії → Результати

Механізми регуляторного впливу:

1. *За способом впливу:* адміністративні, економічні, організаційні, політичні, правові, фінансові.
2. *За формою впливу:* державного управління, державного регулювання, реалізації державної політики, управління, регулювання; ринкові.
3. *За суб’єктом впливу:* органів державного управління, органів місцевого самоврядування, керівництва галузей та підприємств.
4. *За об’єктом впливу:* регіон, галузь, сфера діяльності, підприємство, проблема.
5. *За рівнем керованого впливу:* внутрішні, зовнішні.
6. *За змістом:* спосіб розв’язання суперечностей; форма організаційного зв’язку.
7. *За спрямованістю впливу:* загальні, конкретні.
8. *За характером впливу:*
 - **реагування** – ліквідування і попередження негативних наслідків техногенних і природних катастроф, погіршення політичної, економічної, соціальної, криміногенної та епідеміологічної ситуації;
 - **регламентування** – формування нормативно-правової бази, встановлення адміністративних та інших бар’єрів;
 - **спрямування** – цільове державне фінансування розвитку територій, галузей та видів діяльності, підвищення рівня добробуту населення тощо;
 - **стимулювання** – створення сприятливих умов для ведення бізнесу, життєдіяльності населення тощо.

Механізми державного регулювання:

- **забезпечують:** глибокі структурні перетворення та інноваційний розвиток економіки; раціональне природокористування та охорону навколишнього середовища; облік всіх вигод і витрат, пов’язаних з виробництвом та спожи-

ванням певних товарів і послуг; ефективно розміщення ресурсів і справедливий розподіл найважливіших благ; соціальний захист пенсіонерів, інвалідів, сімей із дітьми, малозабезпечених; гарантії прав на працю, освіту, стабільний розподіл доходів; створення міцної матеріальної основи для зростання рівня добробуту народу; суспільне відтворення в необхідних пропорціях і масштабах; підтримує баланс соціально-економічних інтересів різних верств населення; зберігає цілісність територіального простору країни; розвиток і зміцнення соціальної сфери, як одного із важливих джерел економічного зростання та вирішення проблем, пов'язаних з глобальними змінами у світовому господарстві; запобігання кризових явищ; підвищення ефективності ринкових механізмів; гарантування рівності в суспільстві;

– *усувають* негативні прояви неспроможностей ринку (*природні монополії; зовнішні ефекти; суспільні блага; інформаційна асиметрія; невдала конкуренція; неповні ринки; безробіття*).

Ринкові механізми:

– *забезпечують*: регулювання співвідношення попиту та пропозиції відповідно до змін виробництва в напрямі максимальної відповідності до суспільних потреб; формування параметрів виробництва з урахуванням інтересів і реакції споживачів; розвиток підприємницької діяльності, визначення її ефективності й винагородження виробників; організацію ділових контактів між виробниками та споживачами, що перетворюються надалі в сталі економічні зв'язки; підготовку достовірної інформації для прийняття оптимальних рішень;

– *усувають* негативні прояви неспроможностей держави (*обмеженості необхідної для прийняття рішень інформації, недосконалості політичного процесу, обмеженості контролю над бюрократією, нездатності держави передбачати й контролювати найближчі і віддалені наслідки прийнятих нею рішень, фіскальні зовнішні ефекти, розподіл "державного пирога" за інтересами регіонів, позування перед громадськістю, розмиті повноваження тощо*).

Держава і ринок, застосовуючи усі доступні засоби й методи регуляторного впливу, коригують взаємовідносини у ланцюгу "державна – бізнес – населення", тим самим обумовлюючи стан і тенденції розвитку цих суб'єктів, а з тим – визначаючи зміни соціально-економічної ситуації в країні.

1.3. Оцінювання державного регулювання суспільних процесів

Алгоритм аналізу та оцінювання результатів регуляторного впливу:

1. Виявлення чинників та ознак результатів.
2. Чітке визначення методики, критеріїв і параметрів оцінювання.
3. Діагностика і моніторинг індикаторів (показників).
4. Оцінювання:
 - розрахунок динаміки показників;
 - оцінка якості та ефективності;
 - виявлення сильних і слабких місць регуляторного впливу.

5. Зважене поєднання думки фахівців (експертів), результатів аналізу досліджуваних показників (індикаторів) і соціологічних опитувань під час прийняття управлінських рішень.

Складові аналізу та оцінки результатів регуляторного впливу:

- системний аналіз проблеми та її структуризація, визначення основних компонентів і напрямів аналізу;
- формування переліку показників і статистичної бази даних розвитку за кожним з обраних компонентів;
- обробка даних, здійснення розрахунків, аналіз й інтерпретація отриманих результатів.

Вимоги до методики оцінювання результатів регуляторного впливу:

- орієнтація на наявні достовірні статистичні дані, що використовуються під час розрахунків;
- адаптованість до міжнародних методик оцінки;
- усебічна й максимально повна оцінка наслідків впливу;
- застосування інтегрального методу оцінки;
- урахування кількісних та якісних параметрів.

Результати управління:

- економічний ефект;
- соціальний ефект;
- екологічний ефект;
- політичний ефект.

Критерії оцінювання результатів управління:

- *оптимальність* – властивість, при якій забезпечується найбільша відповідність даному завданню, умовам тощо;
- *раціональність* – вибір найкращих варіантів за наявних ресурсів і умов;
- *економічність* – мінімізація вартості та кількості ресурсів, спрямованих на діяльність з огляду на відповідну якість кінцевого продукту й визначений рівень ефективності;
- *ефективність* – співвідношення між продуктом (товарами, послугами тощо) та ресурсами, використаними для його виробництва;
- *результативність* – співвідношення між фактичними та плановими (очікуваними, нормативними) результатами;
- *збалансованість* – перебування певних пропорцій у рівновазі.

Індикатори – орієнтуючі показники, які дозволяють певною мірою передбачити напрям майбутнього розвитку досліджуваних процесів.

Інструментарій для аналізу результатів регуляторного впливу:

1. Індикатори результатів.
2. Показники, динаміка яких відображає результати впливу.
3. Показники, які враховують під час оцінювання результатів.
4. Рейтинги, які враховують під час оцінювання результатів.
5. Результати соціологічних досліджень та експертні висновки.

2.1. Державна влада: форми, структура, специфіка

*Влада – право та можливість керувати,
розпоряджатися чимось або кимось.*

Ознаки влади:

- вольовий характер відношень, які складаються між людьми;
- вплив на поведінку інших людей;
- відносини, за якими люди через рівні причини (матеріальні, соціальні та ін.) добровільно або за примусом діють, будують своє життя.

Характеристики влади:

- цілі;
- розподіл функцій;
- організаційні та функціональні структури;
- носії та інструменти влади;
- професіоналізм;
- відповідальність.

Основа влади:

- примушення;
- приклад;
- винагорода;
- традиція;
- ерудиція;
- здібності (харизма) керівника.

Носії влади:

- народ;
- особи, обрані або призначені на посади;
- представники політичної, економічної та культурної еліти держави;
- партії, що складають парламентську більшість.

Форми влади:

- громадська – спрямування діяльності окремих економічних осіб;
- політична – вироблення та запровадження у життя політичних програм усіма суб'єктами політичної системи, а також різними неформальними угрупованнями;
- державна – сила, що спрямовує та організує суспільство і є виразником його цілей та цінностей, здатна приймати рішення та втілювати їх у життя.

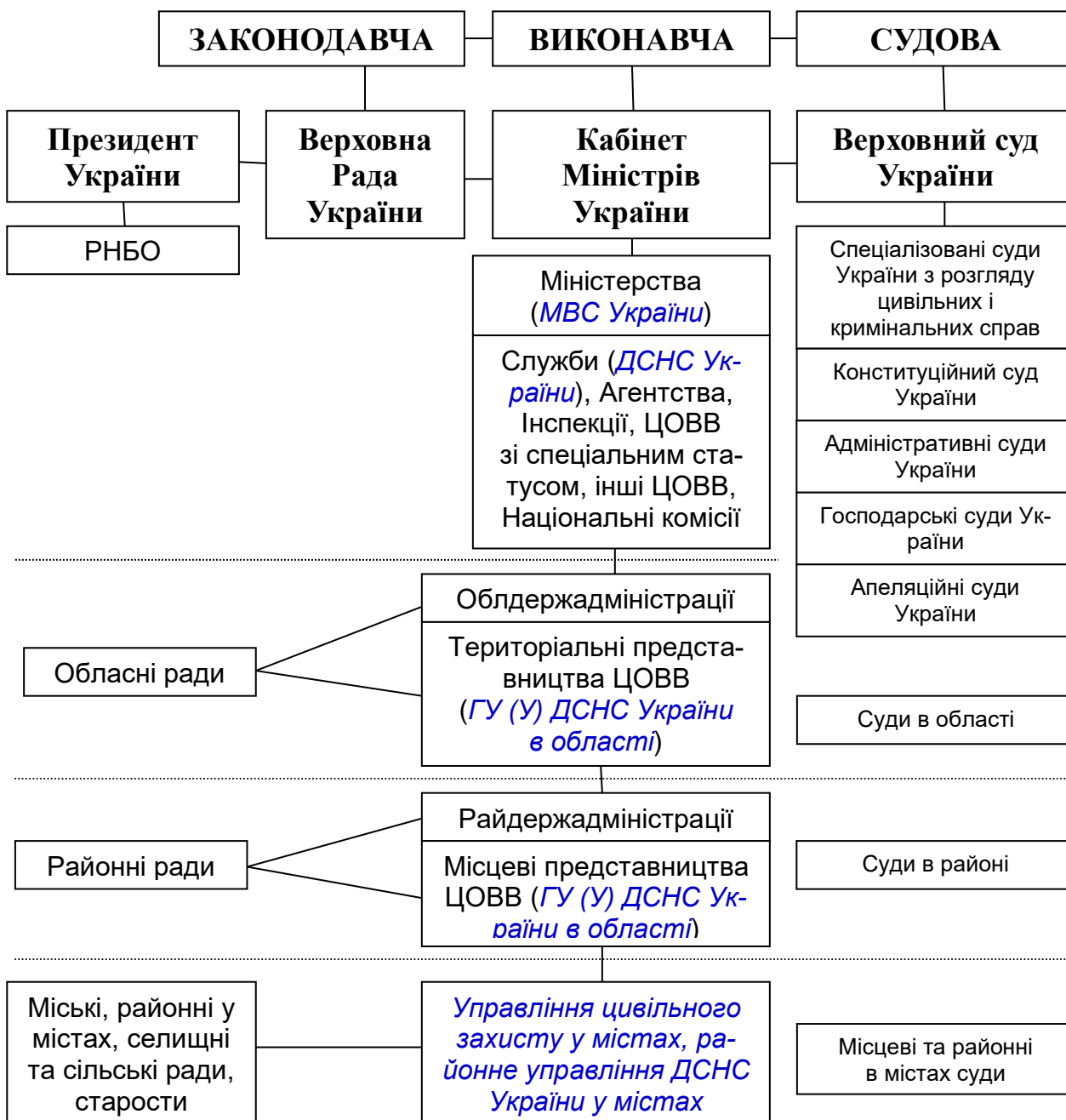

Рис. 2.1 – Гілки державної влади в Україні

2.2. Інститут Президента України

Президент – політичний інститут, який бере свій початок з формування перших демократичних режимів.

Пост Президента України був заснований 5 липня 1991 р.

Президенти України:

1. *Кравчук Леонід Макарович* (01.12.1991 – 09.07.1994)
2. *Кучма Леонід Данилович* (10.07.1994 – 25.12.2004)
3. *Ющенко Віктор Андрійович* (26.12.2004 – 06.02.2010)
4. *Янукович Віктор Федорович* (07.02.2010 – 22.02.2014)
(в.о.) *Турчинов Олександр Валентинович* (22.02.2014 – 07.06.2014)
5. *Порошенко Петро Олексійович* (07.06.2014 – дотепер).

Напрями та способи реалізації діяльності Президента України:

– *гарант державного суверенітету* – розробка незалежної внутрішньої та зовнішньої державної політики;

– *гарант Конституції України* – виконання економічних і політичних програм.

Основні засади обрання та вступу на пост Президента України:

1. Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на 5 років.

2. Президентом може бути обраний громадянин України, який досяг 35 років, має право голосу, проживає в Україні протягом останніх десяти перед днем виборів років і володіє державною мовою.

3. Одна й та ж особа не може бути обраною Президентом України більше ніж 2 строки підряд.

4. Існують два види президентських виборів:

– *чергові* – у випадку закінчення п'ятирічного строку президентського мандата (відбуваються в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень);

– *позачергові* – у разі дострокового припинення повноважень Президента України: відставки, неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я, усунення з поста в порядку імпічменту, смерті (проводяться в період 90 днів з дня припинення повноважень).

В обох випадках вибори призначаються Верховною Радою України.

5. Право висунення кандидатів у президенти України належать громадянам України, які мають право голосу. Вони реалізують це право через політичні партії та їхні виборчі блоки, а також через збори виборців. Президент може бути зареєстрований як кандидат у Президенти України, якщо його кандидатуру підтримали своїми підписами не менше як 100 тис. громадян України, які мають право голосу.

6. Обраним Президентом України вважається кандидат, який одержав на виборах більше половини голосів виборців, які взяли участь у голосуванні. Необхідною умовою виборів є участь у них 50 і більше відсотків виборців, внесених до списків виборців. В Україні законодавчо передбачений другий тур виборів (повторне голосування за двох кандидатів, які набрали найбільшу кількість голосів виборців у першому турі). Щоб бути обраним Президентом, необхідно відповідати двом умовам: набрати більшу кількість голосів виборців; кількість голосів, поданих за кандидата, має перевищувати кількість голосів, поданих проти нього.

7. Вступ на пост новообраного Президента України відбувається не пізніше ніж через 30 днів після офіційного оголошення результатів виборів у випадку чергових виборів і не пізніше ніж у 5-денний строк у випадку позачергових виборів. Вступ відбувається з моменту складання присяги народові на Пересопницькому Євангелії під час урочистого засідання Верховної Ради України.

Функції Президента України:

1. Законодавчі:

- подає проекти законів до Верховної Ради України;
- підписує закони і накладає вето на закони, ухвалені Парламентом.

2. Виконавчі:

- скасовує акти Кабінету Міністрів України;
- утворює, реорганізує й ліквідує за поданням Прем'єр-міністра міністерства та інші Центральні органи виконавчої влади (далі – ЦОВВ).

3. Внутрішньополітичні:

- розпускає Парламент;
- призначає позачергові вибори до Верховної Ради України в разі дострокового припинення її повноважень;
- звертається з посланнями до народу України;
- призначає референдуми;
- приймає рішення з питань громадянства і надання притулку в Україні;
- здійснює помилування.

4. Зовнішньополітичні:

- представляє державу в міжнародних відносинах;
- здійснює керівництво її зовнішньоекономічною діяльністю;
- приймає рішення про визнання іноземних держав;
- приймає вірчі та відкличні грамоти представників іноземних держав.

5. Військово-політичні:

- є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України;
- очолює Раду національної безпеки і оборони (далі – РНБО);
- приймає рішення про використання Збройних Сил України у разі збройної агресії проти України, запроваджує військовий стан у країні.

6. Символічно-церемоніальні:

- нагороджує державними нагородами;
- встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними;
- присвоює вищі спеціальні звання і класні чини.

7. Кадрові:

- призначає Прем'єр-міністра України (за згодою Верховної Ради України), припиняє його повноваження, приймає рішення про його відставку;
- призначає і звільніє: Генерального прокурора України, голів Антимонопольного комітету України, Фонду державного майна України і Державного комітету телебачення і радіомовлення України (за згодою Верховної Ради України); міністрів та їх заступників, керівників ЦОВВ, голів обласних і районних державних адміністрацій (за поданням Прем'єр-міністра України); вище командування Збройних Сил України, глав дипломатичних представництв України за кордоном (за візуванням Прем'єр-міністра України та відповідних міністерств);

третину складу Конституційного суду України, половину складу Ради Національного банку України та Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (на власний розсуд).

Структура органів при Президентові України:

Постійні представники Президента України:

- у Верховній Раді України;
- в Кабінеті Міністрів України;
- у Конституційному суді України.

Адміністрація Президента України:

- голова та його заступники;
- управління та відділи

Помічники Президента України:

- радники і наукові консультанти;
- прес-служба, канцелярія, служба протоколу.

Рада Національної безпеки і оборони України:

- секретар і керівник апарату;
- управління та самостійні відділи.

2.3. Кабінет Міністрів України

Характеристика Кабінету Міністрів України:

– вищий колегіальний орган виконавчої влади, який має широкий спектр повноважень для забезпечення державного суверенітету та економічної самостійності;

– очолює систему органів виконавчої влади, здійснює виконавчу владу як безпосередньо, так і через центральні і місцеві органи виконавчої влади, спрямовуючи та контролюючи діяльність цих органів;

– орган виконавчої влади, який володіє вищими повноваженнями в системі нагляду за виконання положень Конституції і законів України, актів Президента України органами виконавчої влади усіх рівнів і прийняттям постанов (рішень) з усунення їх порушень.

Функції Кабінету Міністрів України:

1. Загальні:

- забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України;
- здійснює внутрішню і зовнішню політику держави.

2. Внутрішньополітичні:

- забезпечує дотримання прав і свобод людини і громадянина, громадського порядку;
- здійснює заходи щодо боротьби зі злочинністю;
- підтримує належний стан обороноздатності і національної безпеки країни.

3. *Бюджетні:*

- розробляє проект Закону України "Про Державний бюджет України";
- забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету та подає звіт про його виконання.

4. *Економічні:*

- забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики, а також політики у сфері праці, зайнятості й соціального захисту;
- організує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України та митної справи;
- забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності;
- здійснює управління об'єктами державної власності.

5. *Гуманітарні та екологічні:*

- забезпечує проведення політики у сфері науки, освіти, культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування.

6. *Адміністративно-організаційні:*

- спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади.

Повноваження:

1. *Кабінету Міністрів України:*

- керує підвідомчими його органами, може скасувати їх акти;
- утворює для виконання своїх повноважень постійні та тимчасові комісії;
- делегує у разі необхідності окремі повноваження іншим органам виконавчої влади, посадовим особам або органам місцевого самоврядування з наданням їм відповідних фінансових і матеріальних ресурсів.

2. *Прем'єр-міністра України:*

- є главою Кабінету Міністрів України і керує його роботою;
- забезпечує виконання затвердженої Верховною Радою України програми;
- визначає і розподіляє обов'язки віце-прем'єрами та міністрами, координує їхню діяльність;
- застосовує заходи дисциплінарної відповідальності (крім звільнення з посади) до членів Кабінету Міністрів України, керівників ЦОВВ і їх заступників;
- виконує обов'язки Президента України у разі припинення його повноважень.

Кабінет Міністрів України:

- Прем'єр-міністр України
- Перший віце-прем'єр-міністр України – Міністр економічного розвитку і торгівлі України
- Віце-прем'єр-міністр із питань європейської та євроатлантичної інтеграції України
- Віце-прем'єр-міністр України (3 посади)

– Віце-прем'єр-міністр України – [Міністр регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України](#)

- Міністр Кабінету Міністрів України
- Міністр аграрної політики та продовольства України
- Міністерство внутрішніх справ України
- Міністр екології та природних ресурсів України
- Міністр енергетики та вугільної промисловості України
- Міністр закордонних справ України
- Міністр інформаційної політики України
- Міністр інфраструктури України
- Міністр з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України
- Міністр культури України;
- Міністр молоді та спорту України
- Міністр оборони України
- Міністр освіти і науки України
- Міністр охорони здоров'я України
- Міністр соціальної політики України
- Міністр фінансів України
- Міністр юстиції України

Прем'єр-міністри України:

1. *Фокін Вітольд Павлович* (23.01.1990 – 01.10.1992)
(в.о.) *Симоненко Валентин Костянтинович* (02.10.1992 – 12.10.1992)
2. *Кучма Леонід Данилович* (13.10.1992 – 21.09.1993)
3. *Звягільський Єфим Леонідович* (22.09.1993 – 15.06.1994)
4. *Масол Віталій Андрійович* (16.06.1994 – 06.03.1995)
5. *Марчук Євген Кирилович* (06.03.1995 – 27.05.1996)
6. *Лазаренко Павло Іванович* (28.05.1996 – 18.06.1997)
7. *Дурдинець Василь Васильович* (19.06.1997 – 16.07.1997)
8. *Пустовойтенко Валерій Павлович* (16.07.1997 – 22.12.1999)
9. *Ющенко Віктор Андрійович* (22.12.1999 – 29.05.2001)
10. *Кінах Анатолій Кирилович* (29.05.2001 – 21.11.2002)
11. *Янукович Віктор Федорович* (21.11.2002 – 07.12.2004)
(в.о.) *Азаров Микола Янович* (07.12.2004 – 28.12.2004)
11. *Янукович Віктор Федорович* (28.12.2004 – 05.01.2005)
(в.о.) *Азаров Микола Янович* (05.01.2005 – 24.01.2005)
12. *Тимошенко Юлія Володимирівна* (24.01.2005 – 08.09.2005)
13. *Єхануров Юрій Іванович* (08.09.2005 – 04.08.2006)
14. *Янукович Віктор Федорович* (04.08.2006 – 18.12.2007)
15. *Тимошенко Юлія Володимирівна* (18.12.2007 – 11.03.2010)
16. *Азаров Микола Янович* (11.03.2010 – 28.01.2014)
17. *Арбузов Сергій Геннадійович* (28.01.2014 – 27.02.2014)
18. *Яценюк Арсеній Петрович* (27.02.2014 – 14.06.2016)
19. *Гройсман Володимир Борисович* (14.04.2016 – [дотепер](#)).

2.4. Центральні органи виконавчої влади України

ЦОВВ – самостійні складові ланки державного апарату, які беруть участь у здійсненні функцій держави і наділені владними повноваженнями з можливостями застосування примушування.

Повноваження ЦОВВ:

- одержання інформації, статистичних даних, документів і матеріалів для виконання покладених на них функцій;
- залучення спеціалістів центральних та інших органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій за погодженням з їх керівниками для розгляду питань, що належать до їх відання;
- притягнення до дисциплінарної відповідальності керівників утворених ними місцевих органів, а також підприємств, установ та організацій, що належать до їх сфери відання;
- видання загальнообов'язкових нормативно-правових актів (наказів) в межах визначених повноважень.

Служби (ЦОВВ України):

- Державна авіаційна служба України
- Державна архівна служба України
- Державна казначейська служба України
- Державна міграційна служба України
- Державна пенітенціарна служба України
- Державна прикордонна служба України
- Державна регуляторна служба України
- Державна санітарно-епідеміологічна служба України
- Державна служба геології та надр України
- Державна служба експортного контролю України
- Державна служба інтелектуальної власності України
- Державна служба статистики України
- Державна служба України з безпеки на транспорті
- Державна служба України з лікарських засобів і контролю за наркотиками
- Державна служба України з надзвичайних ситуацій
- Державна служба України з питань автономної Республіки Крим і міста Севастополь
- Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів і захисту споживачів
- Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру
- Державна служба України з питань праці
- Державна служба України у справах ветеранів війни та учасників анти-терористичної операції
- Державна служба фінансового моніторингу України

– Державна фіскальна служба України

Агентства (ЦОВВ України):

– Державне агентство автомобільних доріг

– Державне агентство водних ресурсів України

– Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України

– Державне агентство з питань електронного урядування України

– Державне агентство лісових ресурсів України

– Державне агентство резерву України

– Державне агентство рибного господарства України

– Державне агентство України з питань кіно

– Державне агентство України з управління зоною відчуження

– Державне космічне агентство України

Інспекції (ЦОВВ України):

– Державна архітектурно-будівельна інспекція України

– Державна екологічна інспекція України

– Державна інспекція навчальних закладів України

– Державна інспекція ядерного регулювання України

– Державна фінансова інспекція України

Інші ЦОВВ України:

– Національна поліція України

– Пенсійний фонд України

– Український інститут національної пам'яті УІНП

ЦОВВ України зі спеціальним статусом:

– Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

– Антимонопольний комітет України

– Державний комітет телебачення і радіомовлення України

– Національне агентство України з питань державної служби

– Національне агентство України з питань запобігання корупції

– Фонд державного майна України

2.5. Місцеві державні адміністрації

Виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації.

Повноваження місцевих державних адміністрацій:

– здійснення виконавчої влади на території відповідних областей і районів;
– забезпечення законності та правопорядку, додержання прав і свобод громадян;

– виконання державних і регіональних програм соціального, економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних менших – програм їх національно-культурного розвитку;

- підготовка та виконання відповідних бюджетів;
- звітування про виконання відповідних бюджетів і програм;
- взаємодія з органами місцевого самоврядування;
- реалізація делегованих їм відповідною радою повноважень.

Голови місцевих державних адміністрацій призначаються на посаду й звільняються з неї Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України.

Склад місцевих державних адміністрацій формують їхні Голови.

Голови місцевих державних адміністрацій при здійсненні свої повноважень відповідальні перед Президентом України та Кабінетом Міністрів України, підзвітні та підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня.

Місцеві державні адміністрації підзвітні й підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня, а також радам у частині повноважень, делегованих їм відповідними обласними чи обласними радами.

Рішення голів місцевих державних адміністрацій, що суперечать чинному законодавству України, можуть бути відповідно до закону скасовані Президентом України або головою місцевої державної адміністрації вищого рівня.

Обласна чи районна рада може висловити недовіру голові відповідної місцевої державної адміністрації, на підставі чого Президент України приймає рішення і дає обґрунтовану відповідь.

Якщо недовіру голові районної чи обласної державної адміністрації висловили дві третини депутатів від складу відповідної ради, Президент України приймає рішення про відставку голови місцевої державної адміністрації.

Харківська районна державна адміністрація:

1. Керівництво ОДА

- голова ОДА
- 3 заступники голови ОДА
- керівник апарату ОДА

2. Структурні підрозділи Харківської обласної державної адміністрації:

- Департамент агропромислового розвитку
- Департамент екології та природних ресурсів
- Департамент економіки і міжнародних відносин
- Департамент ЖКГ та розвитку інфраструктури
- Департамент з підвищення конкурентоспроможності регіону
- Департамент капітального будівництва
- Департамент містобудування та архітектури
- Департамент науки і освіти
- Департамент оборонної, мобілізаційної роботи та взаємодії з правоохоронними органами
- Департамент соціального захисту населення
- Департамент фінансів
- Департамент цивільного захисту
- Управління культури і туризму
- Управління масових комунікацій
- Управління охорони здоров'я

- Управління паливно-енергетичного комплексу
- Управління розвитку промисловості
- Управління у справах молоді та спорту
- Відділ забезпечення доступу до публічної інформації
- Сектор у справах релігій
- Служба у справах дітей
- Державний архів Харківської області

3. Апарат ОДА

Харківська районна державна адміністрація:

1. Керівництво РДА

- голова РДА
- заступник голови РДА
- заступник голови РДА – керівник апарату РДА

2. Управління, відділи структурні підрозділи:

- управління економіки
- управління ЖКГ та будівництва
- управління соціального захисту населення
- фінансове управління
- архівний відділ
- відділ агропромислового розвитку
- відділ адміністраторів
- відділ державної адміністрації
- відділ у справах молоді та спорту
- відділ містобудування та архітектури
- відділ культури і туризму
- відділ освіти
- відділ охорони здоров'я
- служба у справах дітей

3. Апарат РДА

2.6. Верховна Рада України

	<p>Верховна Рада України – єдиний законодавчий орган державної влади України, який має колегіальну будову й складається з 450 народних депутатів України, обраних строком на 5 років на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування під час її сесій.</p>	
---	---	---

Народні депутати України можуть добровільно об'єднуватись у фракції за умови, що до складу кожної з них входить не менш як 15 депутатів. У своїй діяльності Верховна Рада України керується Конституцією України, Законами

України, Регламентом Верховної Ради України, Законом про вибори народних депутатів, а також міжнародними Актами.

Верховна Рада України:

1. Керівництво

- голова Верховної Ради України
- перший заступник голови Верховної Ради України
- заступник голови Верховної Ради України

2. 450 народних депутатів

- 27 комітетів ВРУ
- 1 спеціальна контрольна комісія ВРУ
- тимчасові комісії ВР

3. Апарат Верховної Ради України

Повноваження та завдання Верховної ради України:

- несення змін до Конституції України в межах і порядку, передбачених розділом XIII цієї Конституції;
- призначення всеукраїнського референдуму з питань, визначених статтею 73 цієї Конституції;
- прийняття законів;
- затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього, контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття рішення щодо звіту про його виконання;
- призначення виборів Президента України у строки, передбачені Конституцією;
- визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики;
- затвердження загальнодержавних програм економічного, соціального, науково-технічного, національно-культурного розвитку, охорони довкілля;
- заслуховування щорічних та позачергових послань Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України;
- оголошення за поданням Президента України стану війни і укладення миру, схвалення рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України;
- усунення Президента України з поста в порядку особливої процедури (імпідменту), встановленому статтею 111 Конституції;
- розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України;
- прийняття Регламенту Верховної Ради України;
- призначення за поданням Президента України Прем'єр-міністра України, Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України, призначення за поданням Прем'єр-міністра України інших членів Кабінету Міністрів України, Голови Антимонопольного комітету України, Голови Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Голови Фонду державного майна України, звільнення зазначених осіб з посад, вирішення питання про відставку Прем'єр-міністра України, членів Кабінету Міністрів України;

- призначення на посаду та звільнення з посади за поданням Президента України Голови Служби безпеки України;
- здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України відповідно до цієї Конституції та закону;
- затвердження рішень про надання Україною позик та економічної допомоги іноземним державам і міжнародним організаціям, а також про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України, здійснення контролю за їх використанням;
- призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; заслуховування його щорічних доповідей про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні;
- призначення на посади та звільнення з посад Голови та інших членів Рахункової палати;
- призначення на посаду та звільнення з посади Голови Національного банку України за поданням Президента України;
- призначення на посади та звільнення з посад половини складу Ради Національного банку України;
- призначення на посади та звільнення з посад половини складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;
- призначення на посади та звільнення з посад членів Центральної виборчої комісії за поданням Президента України;
- затвердження загальної структури, чисельності, визначення функцій Служби безпеки України, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також Міністерства внутрішніх справ України;
- схвалення рішення про надання військової допомоги іншим державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України до іншої держави чи про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України;
- надання згоди на призначення на посаду та звільнення з посади Президентом України Генерального прокурора України; висловлення недовіри Генеральному прокуророві України, що має наслідком його відставку з посади;
- призначення на посади та звільнення з посад третини складу Конституційного Суду України;
- призначення на посаду та звільнення з посади керівника апарату Верховної Ради України; затвердження кошторису Верховної Ради України та структури її апарату;
- дострокове припинення повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим за наявності висновку Конституційного Суду України про порушення нею Конституції України або законів України; призначення позачергових виборів до Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів;
- встановлення державних символів України;

- призначення чергових і позачергових виборів до органів місцевого самоврядування;
- затвердження протягом двох днів з моменту звернення Президента України указів про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації;
- затвердження законом Конституції Автономної Республіки Крим, змін до неї;
- надання законом згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України;
- здійснення парламентського контролю у межах, визначених цією Конституцією та законом;
- прийняття рішення про направлення запиту до Президента України на вимогу народного депутата України, групи народних депутатів України чи комітету Верховної Ради України, попередньо підтриману не менш як однією третиною від конституційного складу Верховної Ради України;
- затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності.

Повноваження Голови Верховної ради України:

- веде засідання Верховної Ради України;
- організовує підготовку питань до розгляду на засіданнях Верховної Ради України;
- підписує акти, прийняті Верховною Радою України;
- організовує роботу апарату Верховної Ради України;
- проводить засідання Ради голів фракцій і Ради голів комітетів, на яких обговорюється порядок денний сесії. Остаточний порядок денний сесії затверджується на засіданні Верховної Ради України.

Голова Верховної Ради України обирається шляхом таємного голосування народних депутатів України.

Заступники Голови Верховної Ради України обирається шляхом таємного голосування народних депутатів України за поданням Голови Верховної Ради України.

Роботу Голови Верховної Ради України та його заступників забезпечують відповідні секретаріати.

Голови Верховної Ради України:

1. *Кравчук Леонід Макарович* (24.07.1990 – 04.12.1991)
2. *Плющ Іван Степанович* (05.12.1991 – 11.05.1994)
3. *Мороз Олександр Олександрович* (18.05.1994 – 12.05.1998)
4. *Ткаченко Олександр Миколайович* (07.07.1998 – 21.01.2000)
5. *Плющ Іван Степанович* (01.02.2000 – 14.05.2002)
6. *Литвин Володимир Михайлович* (28.05.2002 – 25.05.2006)
7. *Мороз Олександр Олександрович* (06.07.2006 – 23.11.2007)

8. *Яценюк Арсеній Петрович* (04.12.2007 – 12.11.2008)
9. *Литвин Володимир Михайлович* (09.12.2008 – 12.12.2012)
10. *Рибак Володимир Васильович* (13.12.2012 – 22.02.2014)
11. *Турчинов Олександр Валентинович* (22.02.2014 – 27.11.2014)
12. *Гройсман Володимир Борисович* (27.11.2014 – 14.04.2016)
13. *Парубій Андрій Володимирович* (14.04.2016 – дотепер).

2.7. Судова система

Судова система – незалежна і самостійна гілка державної влади, яка здійснюється судовими органами (судами).

Складові судової системи України:

1. Конституційний суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні, завданням якого є гарантування верховенства Конституції України як Основного Закону держави на всій території України. Для цього він приймає рішення та дає висновки у таких справах: вирішення питань відповідності Конституції законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим; видає офіційне тлумачення Конституції та законів України; відповідність Конституції чинних міжнародних договорів України, або тих міжнародних, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість; додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в межах, визначених Конституцією.

2. Суди загальної юрисдикції:

1. *Верховний суд України* – найвищий судовий орган у системі судів України загальної юрисдикції. Здійснює правосуддя, забезпечує однакове застосування законодавства усіма судами загальної юрисдикції.

2. Вищі спеціалізовані суди:

а) *вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ* – суд касаційної інстанції для цивільних і кримінальних справ в системі судів загальної юрисдикції України;

б) *вищий господарський суд України* – вищий судовий орган у системі спеціалізованих господарських судів України та касаційна інстанція у господарській юрисдикції;

в) *вищий адміністративний суд України* – вищий судовий орган у системі спеціалізованих адміністративних судів України. Розглядає всі справи, пов'язані зі спорами фізичних або юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності; розглядає спори, пов'язані із публічною службою, реалізацією повноважень управлінськими суб'єктами; забезпечує захисті прав і законних інтересів особи в публічно-

правових спорах від порушень з боку органів влади, органів місцевого самоврядування, їх службових чи посадових осіб; вирішують спори про правовідносини, пов'язані із виборчим процесом і референдумом.

3. *Апеляційні суди:*

а) *загальні апеляційні суди* – юрисдикція поширюється у межах свого регіону (область, АР Крим, Київ, Севастополь);

б) *апеляційні господарські суди* – переглядають рішення та ухвали господарських судів першої інстанції (юрисдикція цих судів не збігається з адміністративно-територіальним устроєм);

в) *апеляційні адміністративні суди* – переглядають рішення та ухвали господарських судів першої інстанції у публічно-правових спорах.

4. *Місцеві суди (суди першої інстанції):*

а) *загальні місцеві суди* – знаходяться у містах, районах, містах обласного значення та районах у містах (663);

б) *господарські суди* – місцеві спеціалізовані господарські суди першої інстанції загальної юрисдикції, розташований на певній території, юрисдикція якого поширюється на регіон (27);

в) *адміністративні суди* – місцеві спеціалізовані адміністративні суди першої інстанції загальної юрисдикції, розташований на певній території, юрисдикція якого поширюється на регіон (27).

Третейські суди не входять до судової системи України.

	<p>Прокуратура – державний правоохоронний орган, на який покладено здійснення нагляду за додержанням і правильним застосуванням законів.</p>	
---	---	---

3.1. Територіальна організація публічної влади в Україні

Суб'єкти публічної влади на певній території:

1. Органи державного управління.

2. **Органи місцевого самоврядування** – органи (інституції), які утворюються територіальними громадами (територіальними громадами села, селища, міста, району у місті, району, області) у встановленому чинним законодавством порядку для виконання завдань і функцій місцевого самоврядування, наділені, відповідно до закону, владними повноваженнями, що реалізуються у визначених законом правових організаційних формах:

- сільські, селищні, міські, районні (у місті) ради та їх виконавчі органи;
- районні та обласні ради;
- органи самоорганізації населення.

Структура органів місцевого самоврядування:

- місцевий виборчий орган – його обирає населення відповідно до адміністративно-територіального поділу;
- виконавчий орган – виконує рішення виборного органу та здійснює оперативне управління в межах адміністративно-територіальної одиниці.

Основні засади місцевого самоврядування:

- комунальна власність;
- місцевий бюджет;
- виборні органи управління.

Основні функції місцевого самоврядування:

- забезпечення участі населення у вирішенні місцевих проблем (*освіта, культура, охорона здоров'я, соціальне забезпечення, розвиток торгівлі і промисловості, безпека громадян, реєстрація та управління власними підприємствами*);
- управління комунальною власністю;
- забезпечення комплексного соціально-економічного розвитку своєї території.

Моделі місцевого самоврядування:

- англо-американська – представницькі органи діють самостійно, пряме підпорядкування вищим органам відсутнє;
- континентальна – місцеві органи влади підпорядковані вищим державним органам, які здійснюють прямий контроль за їх діяльністю;
- іберійська – управління на всіх субрегіональних рівнях здійснюють обрані населенням представницькі органи місцевого самоврядування (ради) та відповідні головні посадові особи місцевого самоврядування (мери...);

– радянська – заперечення розподілу влади та визначенні повноваждя представницьких органів знизу доверху.

Загальний склад сільської, селищної, міської, районної у місті ради визначається відповідною радою самостійно. При цьому він має становити в адміністративно-територіальних одиницях з чисельністю населення:

- до 3 тисяч – від 15 до 25 депутатів;
- до 5 тисяч – від 20 до 30 депутатів;
- до 20 тисяч – від 25 до 35 депутатів;
- до 50 тисяч – від 30 до 45 депутатів;
- до 100 тисяч – від 35 до 50 депутатів;
- до 250 тисяч – від 40 до 60 депутатів;
- до 500 тисяч – від 50 до 75 депутатів;
- до 1 мільйона – від 60 до 90 депутатів;
- понад 1 мільйон – від 75 до 120 депутатів.

3.2. Обласні та районні ради

Обласна рада – орган місцевого самоврядування, який представляє спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ і міст області.

Обласна рада складається з депутатів, яких обирає населення області терміном на 4 роки.

Загальний склад обласної ради встановлюється радою попереднього скликання відповідно до чинного законодавства, з урахуванням кількості районів в області, міст обласного значення і кількості в них населення, але не повинен перевищувати 200 депутатів.

Голова обласної ради та його заступники обираються з депутатського складу.

Організаційні форми діяльності обласної ради:

- сесії, які складаються за необхідністю (але не менше одного разу на квартал);
- засідання постійних комісій;
- робота депутатів, голови ради, його заступників, президії (колегії) та апарату.

Районна рада – орган місцевого самоврядування, який представляє спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ і міст району.

Основні функції обласних і районних рад:

- екологічна;
- економічна;
- інформаційна;
- контрольна;
- нормотворча;
- організаційна;
- політична;
- представницька;
- соціально-культурна;
- матеріально-технічна;
- фінансово-бюджетна.

Склад обласної ради:

- голова;
- 2 заступники;
- депутатський корпус;
- 12 постійних комісій;
- відділ по роботі з громадськістю та ЗМІ.

***Виконавчий апарат обласної, районної ради** – апарат, що забезпечує здійснення представницьким органом повноважень шляхом організаційного, правового, інформаційного і матеріально-технічного забезпечення діяльності ради, її органів і депутат.*

3.3. Міські, сільські та селищні ради

***Міська рада** – орган місцевого самоврядування, який представляє територіальну громаду міста й здійснює від її імені та в її інтересах функції та повноваження місцевого самоврядування.*

***Виконавчий апарат сільської, селищної, міської, районної у місті ради** – виконавчий орган, що утворюється на термін повноважень відповідної ради.*

Кількісний склад виконавчого комітету визначається відповідною радою. Персональний склад виконавчого комітету затверджується радою за пропозицією голови.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Государственное управление (организационно-функциональные вопросы): учебное пособие / Г. В. Атаманчук. Москва: Экономика, 2000. 302 с.
2. Государственное управление экономическими и социальными процессами: учебное пособие / Б. А. Райсберг. Москва: ИНФРА-М, 2005. 384 с.
3. Государственное управление: основы теории и организации: учебник / под ред. В. А. Козбаненко. Москва: Статут, 2000. – 912 с.
4. Державне управління / Б. Гурне; [пер. з франц. В. Шовкун]. Київ: Основи, 1993. 165 с.
5. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: навчальний посібник / [кол. авт.]; за ред. Н. Р. Нижник, В. М. Олуйка. Львів: Львівська політехніка, 2002. 352 с.
6. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади: навчальний посібник / [кол. авт.]. Київ: Вид-во УАДУ, 2002. 164 с.
7. Державне управління і менеджмент: навч. посіб. у табл. і схем. / [кол. авт.]; за заг. ред. Г. С. Одінцової. Харків: Вид-во ХарРІ УАДУ, 2002. 492 с.
8. Державне управління: навчальний посібник / [кол. авт.]; за заг. ред. А. Ф. Мельник. Київ: Знання-Прес, 2003. 343 с.
9. Державне управління: навчальний посібник / [кол. авт.]; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ: СОМІ, 1999. 265 с.
10. Державне управління: основи теорії, історія і практика: навчальний посібник / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Іжа, Г. І. Арабаджи; за ред. П. І. Надолішнього, В. Д. Бакуменка. Одеса: Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2009. 394 с.
11. Державне управління: теорія і практика / [кол. авт.]; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ: Юрінком Інтер, 1998. 431 с.
12. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право): навчальний посібник / П. Д. Біленчук, В. В. Кравченко, М. В. Підмогильний. Київ: Атіка, 2000. 304 с.
13. Муніципальний менеджмент: навчальний посібник / В. Г. Воронкова. Харків: ВД "Професіонал", 2004. 256 с.
14. Основи місцевого самоврядування: навчальний посібник / [кол. авт.]; за ред. В. М. Олуйка. Хмельницький: Вид-во ЦППК, 2008. 730 с.
15. Основи управління в органах і підрозділах МНС України: навчальний посібник / [кол. авт.]; за ред. В. П. Садкового. Харків: Вид-во УЦЗУ, КП "Міська друкарня", 2009. 370 с.

16. Основы теории государственного управления: учебное пособие / Ф. И. Шамхалов. Москва: Экономика, 2003. 517 с.
17. Теория государственного управления: курс лекций. 2-е изд., доп. / Г. В. Атаманчук. Москва: Омега-Л., 2004. 584 с.
18. Теорія і історія державного управління: навчальний посібник / [кол. авт.]. Харків: ВД "Професіонал", 2008. 288 с.
19. Теорія і історія державного управління: навчальний посібник / Г. С. Одінцева, Н. М. Мельтюхова. Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2004. 136 с.

Допоміжна

20. Адміністративне право України: підручник / [кол. авт.]; за ред. Ю. П. Битяка. Харків: Право, 2001. 528 с.
21. Державне регулювання економіки: навчальний посібник / [кол. авт.]. Вид. 2-ге, допрац. і доп. Київ: Вид-во КНЕУ, 2005. 440 с.
22. Державне регулювання економіки: навчальний посібник. 4-те вид., випр. / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. Київ: Знання, 2004. 213 с.
23. Державне регулювання економіки: підручник / В. М. Гриньова, М. М. Новікова. Київ: Знання, 2008. 398 с.
24. Державне управління: слов.-довід. / [кол. авт.]; за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. Київ: Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
25. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: монографія / [кол. авт.]; за заг. ред. О. Ю. Оболенського. Хмельницький: Поділля, 1999. 570 с.
26. Державне управління: філософські, світоглядні та методологічні проблеми: монографія / [кол. авт.]; за ред. В. М. Князева. Київ: Міленіум, 2003. 320 с.
27. Історія державного управління в Україні: навчальний посібник / В. І. Орленко. Київ, 2001. 267 с.
28. Місцеве самоврядування в Україні: євроінтеграційний шлях: монографія / [кол. авт.]; за заг. ред. Р. М. Плюща. Київ: Рідна мова, 2016. 808 с.
29. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: монографія / [кол. авт.]; за заг. ред. Р. М. Плюща. Київ: Рідна мова, 2016. 744 с.
30. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії: монографія / [кол. авт.]. Київ: Парламентське вид-во, 2007. 576 с.
31. Місцеве управління: поняття, терміни, визначення: [слов.-довід.]. 2-ге вид., доп. / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор. Київ: Дакор, 2004. 336 с.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	4
1.1. Управління: сутність, види, елементи, етапи	4
1.2. Специфіка механізмів регуляторного впливу	8
1.3. Оцінювання державного регулювання суспільних процесів	9
Розділ 2. ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	11
2.1. Державна влада: форми, структура, специфіка	11
2.2. Інститут Президента України	12
2.3. Кабінет Міністрів України	15
2.4. Центральні органи виконавчої влади України	18
2.5. Місцеві державні адміністрації	19
2.6. Верховна Рада України	21
2.7. Судова система	25
Розділ 3. ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	27
3.1. Територіальна організація публічної влади в Україні	27
3.2. Обласні та районні ради	28
3.3. Міські, сільські та селищні ради	29
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	30

Навчальне видання

Мельниченко Олександр Анатолійович

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Конспект лекцій

Підписано до друку __. __. 2016. Формат 60 x 84^{1/16}. Гарнітура тип Таймс.
Папір офсетний. Друк різнографія. Умов. друк. арк. 1,46. Тираж 100 прим.

Віддруковано з оригінал-макета у друкарні
ФО-П Леонов Д.С.
61023, м. Харків, вул. Весніна, 12, тел. (057) 717-28-80.